

SVEA HOVRÄTT
Avdelning 03
Rotel 030105

DOM
2023-10-12
Stockholm

Mål nr
T 7667-22

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Stockholms tingsrätts dom 2022-04-04 i mål T 20322-20, se bilaga A

PARTER

Klagande

Peter Conricus, 19460803-0898
Astrakangatan 82
165 52 Hässelby

Ombud: Advokaterna Allan Stutzinsky och Felix Kristoffersson
Advokatfirman SJS KB
Kristinelundsgatan 16
411 37 Göteborg

Motpart

Svenska Handelsbanken AB, 502007-7862
106 70 Stockholm

Ombud: Advokat Carl Persson och biträdande jurist Aldo Schadewitz
Roschier Advokatbyrå AB
Box 7358
103 90 Stockholm

SAKEN

Fordran

HOVRÄTTENS DOMSLUT

- Hovrätten fastställer tingsrättens dom.
 - Peter Conricus ska ersätta Svenska Handelsbanken AB för dess rättegångskostnad i hovrätten med 180 000 kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom till dess betalning sker. Hela beloppet avser ombudsarvode.
-

Dok.Id 1975598

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 2290 103 17 Stockholm	Birger Jarls Torg 16	08-561 670 00 08-561 669 80 E-post: svea.hovratt@dom.se www.svea.se		måndag – fredag 09:00–16:30

YRKANDEN I HOVRÄTTEN

Peter Conricus har yrkat att hovrätten ska bifalla hans yrkande i tingsrätten. Han har vidare yrkat att han ska befrias från skyldighet att ersätta Svenska Handelsbanken AB (SHB) för rättegångskostnader i tingsrätten samt att SHB förpliktigas att ersätta honom för rättegångskostnader dels vid tingsrätten med det belopp som yrkades där, dels i hovrätten.

SHB har motsatt sig ändring av tingsrättens dom och begärt ersättning för sina rättegångskostnader i hovrätten.

HOVRÄTTENS DOMSKÄL

Utredningen

Parterna har åberopat samma omständigheter som i tingsrätten och i huvudsak utvecklat sin talan på samma sätt som de gjorde där.

Den bevisning som åberopades i tingsrätten har åberopats även i hovrätten. Omförhör har hållits med vittnena Richard Conricus, Özlem Erdal och Gülsüm Andic då förhören från tingsrätten raderats. Vittnena har i huvudsak uppgett det som framgår av referaten i tingsrättens dom. Richard Conricus har därutöver uppgett att han flera gånger har uppmanat Peter Conricus att inte lämna ut bankkortet från SHB till någon.

Hovrättens bedömning

Inledningsvis konstaterar hovrätten att Peter Conricus talan, så som den slutligen utformats, inte förhindras av att Peter Conricus förlikningsvis har erhållit viss ersättning från hemtjänstföretaget.

Hovrätten ansluter sig i huvudsak till tingsrättens bedömning av vilka faktiska omständigheter kring Peter Conricus och hans överlämnande av bankkortet till hemtjänstpersonalen som är visade i målet. Hovrätten anser vidare att det är antagligt

att transaktionerna gjordes av någon inom hemtjänsten eller av någon annan person som fått tillgång till kortet via hemtjänstpersonalen, och att Peter Conricus inte samtyckte till transaktionerna. Transaktionerna har därför varit obehöriga.

Om obehöriga transaktioner från en kontohavares konto har kunnat genomföras till följd av att en skyldighet enligt 5 kap. 6 § lagen (2010:751) om betaltjänster (betaltjänstlagen) har åsidosatts genom grov oaktsamhet, ansvarar en kontohavare som är konsument för ett belopp upp till 12 000 kr. Har kontohavaren handlat särskilt klandervärt, ansvarar han eller hon dock för hela beloppet (5 a kap. 3 § betaltjänstlagen).

Regleringen i 5 a kap. 3 § betaltjänstlagen genomför bestämmelserna i artikel 74 i andra betaltjänstdirektivet.¹ Nämnada artikel reglerar medlemsstaternas möjlighet att begränsa kontohavarens ansvar för icke auktoriserade betalningstransaktioner. Begreppet särskilt klandervärt förekommer inte i direktivet, men 5 a kap. 3 § betaltjänstlagen bör ändå tolkas i ljuset av artikel 74. Enligt nämnda artikel finns inte någon möjlighet för medlemsstaterna att begränsa kontohavarens ansvar när denne avsiktligen åsidosatt kraven på hanteringen av behörighetsuppgifter (se NJA 2022 s. 522 p. 18).

Högsta domstolen har uttalat att en konsument ska ansvara för hela beloppet när denne med avsikt har överlämnat personliga behörighetsfunktioner till en obehörig person och då insåg eller hade anledning att misstänka att det förelåg en betydande eller närliggande risk för att hans eller hennes handlande kunde medföra en förlust (NJA 2022 s. 522 p. 18). I sådana fall måste agerandet som regel anses som särskilt klandervärt i den mening som avses i 5 a kap. 3 § betaltjänstlagen. Peter Conricus har påstått att han frivilligt har lämnat från sig sitt kort och sin personliga kod. Något annat har inte heller visats i målet. Peter Conricus har därigenom avsiktligen åsidosatt sina skyldigheter enligt 5 kap. 6 § betaltjänstlagen. Det har inte framkommit någon omständighet i målet som talar för att han saknade förmåga att inse risken för att hans

¹ Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2015/2366 av den 25 november 2015 om betaltjänster på den inre marknaden, om ändring av direktiven 2002/65/EG, 2009/110/EG och 2013/36/EU samt förordning (EU) nr 1093/2010 och om upphävande av direktiv 2007/64/EG.

bankkort skulle användas obehörigen. Att Richard Conricus uppmanat Peter Conricus att inte lämna ut kortet och att Özlem Erdal föreslagit att han skulle flytta en del av pengarna till ett sparkonto talar också för att han hade sådan insikt.

Sammantaget måste Peter Conricus ha varit medveten om att det fanns en betydande risk för de obehöriga transaktionerna. Hans agerande har därför varit särskilt klandervärt. Den situation han befann sig i vid utlämnandet av bankkortet föranleder ingen annan bedömning. Överklagandet ska därför avslås och tingsrättens dom fastställas.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska Peter Conricus ersätta SHB:s rättegångskostnader. SHB har begärt ersättning med 334 602,50 kr avseende ombudsarvode. Peter Conricus har vitsordat ett belopp om drygt 50 000 kr, vilket motsvarar det av honom begärda beloppet för rättegångskostnader i hovrätten.

Vid en samlad bedömning finner hovrätten att det av SHB yrkade beloppet är för högt med hänsyn till målets art och omfattning i hovrätten och vad som framgår av kostnadsräkningen. SHB får anses skäligen tillgodosedd med ersättning om 180 000 kr avseende ombudsarvode.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2023-11-09

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Maria Hölcke, referent, Lena Blixt och Karin Annikas Persson.

STOCKHOLMS TINGSRÄTT

DOM
2022-04-04
Meddelad i
StockholmMål nr
T 20322-20**PARTER****Kärande**

Peter Conricus, 19460803-0898
Astrakangatan 82
165 52 Hässelby

Ombud: Advokaten Allan Stutzinsky och jur.kand. Felix Kristoffersson
Advokatfirman SJS KB
Kristinelundsgatan 16
411 37 Göteborg

Svarande

Svenska Handelsbanken AB, 502007-7862
106 70 Stockholm

Ombud: Advokaten Carl Persson
Roschier Advokatbyrå AB
Box 7358
103 90 Stockholm

DOMSLUT

1. Käromålet ogillas.
2. Peter Conricus ska ersätta Svenska Handelsbanken AB:s rättegångskostnad med 250 000 kr samt ränta enligt 6 § räntelagen (1975:656) från denna dag till dess betalning sker. Beloppet avser ombudsarvode.

Dok.Id 2521999

Postadress
Box 8307
104 20 Stockholm

Besöksadress
Scheelegatan 7

Telefon
08-561 652 10

E-post:
stockholms.tingsratt.avdelning2@dom.se
www.stockholmstingsratt.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:00

BAKGRUND

Peter Conricus var kund hos hemtjänstföretaget Freja Assistanstjänst AB (Freja) från den 10 augusti 2017 till den 1 april 2020. Peter Conricus lider av diverse hälsoproblem. Hans tillstånd medför att personal från hemtjänsten besöker honom dagligen och hjälper honom med bl.a. inköp av dagligvaror. Därtill har han boendestöd och sjukvård i hemmet.

Under perioden den 30 augusti 2019 till den 4 september 2019 genomfördes ett antal transaktioner med Peter Conricus kontokort i Svenska Handelsbanken (SHB), till ett sammanlagt belopp om 948 264 kr. Den 4 september 2019 spärrade SHB kontokortet till följd av transaktionerna. Händelserna har polisanmälts men förundersökningen har lagts ned.

Tvist har uppkommit huruvida SHB är skyldigt att återställa kontot till den ställning som det skulle ha haft om transaktionerna inte hade genomförts.

Parterna är överens om att tingsrätten först har att ta ställning till frågan om transaktionerna varit obehöriga. Om så har varit fallet ska tingsrätten ta ställning till om Peter Conricus agerat särskilt klandervärt eller grovt oaktsamt.

YRKANDEN OCH INSTÄLLNING

Peter Conricus har yrkat att SHB till honom ska utge 798 264 kr jämte ränta på beloppet enligt 6 § räntelagen (1975:635) från dagen för delgivning av stämmningsansökan till dess full betalning sker.

SHB har bestritt käromålet i dess helhet. SHB har vitsordat att de aktuella transaktionerna uppgår till 948 264 kr. Även ränteberäkningen har vitsordats som skälig i och för sig.

Parterna har yrkat ersättning för rättegångskostnader.

GRUNDER

Peter Conricus

Under perioden den 30 augusti 2019 till den 4 september 2019 genomfördes obehöriga transaktioner på Peter Conricus kort i SHB, till ett sammanlagt belopp om 948 264 kr. De obehöriga transaktionerna har bl.a. bestått av att någon annan olovligen gjort inköp hos Louis Vuitton, guldsmed, pantbank, smyckesbutik och upprepade bankomatuttag. Det är hemtjänstpersonalen eller någon annan som genomfört de obehöriga transaktionerna.

Peter Conricus har inte agerat grovt oaktsamt och än mindre särskilt klandervärt. Han hade ingen annan möjlighet än att lämna sitt bankkort till hemtjänstpersonalen för att få hjälp med inköp av dagligvaror osv. Vid bedömningen om han har agerat särskilt klandervärt eller grovt oaktsamt måste hänsyn tas till bl.a. hans sjukdom, ålder och att han haft hjälp av företaget under flera års tid.

Enligt 5 a kap. 1 § lag (2010:751) om betaltjänster ska en betaltjänsteleverantör, vid obehöriga transaktioner från en kontohavares konto, återställa kontot till den ställning som det skulle haft om transaktionerna inte hade genomförts. SHB ska därför återställa kontot till den ställning som det skulle haft om transaktionerna inte hade genomförts.

Peter Conricus och Freja har träffat en förlikning genom vilken Peter Conricus erhållit 150 000 kr. Av den anledningen har Peter Conricus fordran mot SHB minskat med samma belopp. Förlikningen innebär inte att Peter Conricus har godkänt några transaktioner.

SHB

Det stämmer att det under perioden den 30 augusti 2019 till den 4 september 2019 genomfördes ett antal transaktioner på Peter Conricus kort i SHB, till ett sammanlagt belopp om 948 264 kr. Det är oklart vem som genomfört transaktionerna. Under alla förhållanden har Peter Conricus frivilligt lämnat ifrån sig sitt kontokort hos SHB med tillhörande PIN-kod till hemtjänstpersonalen. Om det är personalen som genomfört transaktionerna har de alltså inte varit obehöriga.

Genom att Peter Conricus har träffat en förlikning med Freja har han godkänt de transaktioner som han påstår att Freja bär ansvar för. Han kan därför inte göra gällande att det skulle vara fråga om obehöriga transaktioner gentemot SHB.

I första hand – om tingsrätten skulle finna att det genomförts obehöriga transaktioner – gör SHB gällande att Peter Conricus agerat särskilt klandervärt avseende sin hantering av kontokortet. SHB är därför inte ersättningsskyldigt. Det särskilt klandervärda agerandet har bestått i att Peter Conricus frivilligt överlämnat sitt kontokort och personliga PIN-kod till hemtjänstpersonalen. Det kortanslutna kontot innehöll en ansevärd summa pengar i form av ett belopp om cirka 950 000 kr. SHB har flera gånger påpekat för Peter Conricus att han inte borde ha så mycket pengar på samma konto. Transaktionerna har kunnat genomföras som en direkt följd av det särskilt klandervärda agerandet.

Även genom att förlika tvisten mot Freja utan föregående kontakt eller avstämning med SHB har Peter Conricus agerat särskilt klandervärt.

I andra hand – om tingsrätten skulle finna att Peter Conricus inte handlat särskilt klandervärt – ska agerandet i vart fall betraktas som grovt oaktsamt. Till följd av detta ska det av Peter Conricus yrkade beloppet reduceras med 12 000 kr.

UTVECKLING AV TALAN**Peter Conricus**

Peter Conricus är idag 75 år. Han bor i Hässelby och lider sedan en lång tid tillbaka av diverse hälsoproblem, bl.a. ångestproblematik med svåra panikattacker, problem med urinblåsa och prostatacancer. Hans hälsotillstånd gör att han har stort behov av hemtjänst som besöker honom dagligen och bl.a. hjälper honom med inköp av dagligvaror. Därtill har han boendestöd och sjukvård i hemmet.

Vid inköp av dagligvaror för Peter Conricus räkning betalar hemtjänstpersonal antingen med kontanter som tillhandahålls av honom eller med hans bankkort i Nordea AB (Nordea). Han har, i detta syfte, under lång tid regelmässigt givit hemtjänstpersonalen tillgång till sin personliga kod. Det är bankkontot i Nordea som brukar användas vid inköp av dagligvaror. Peter Conricus har aldrig tidigare utsatts för att hemtjänstpersonalen genomfört obehöriga transaktioner till följd av att Peter Conricus lämnat kontokort och PIN-kod till personal. Vid aktuell tid var dock kontot hos Nordea tomt och han hade inga kontanter hemma. Till följd av detta gav han istället hemtjänstpersonalen sitt bankkort hos SHB för att möjliggöra inköp av dagligvaror.

De obehöriga transaktionerna har bl.a. bestått av inköp hos Louis Vuitton, guldsmed, pantbank, smyckesbutik och upprepade bankomatuttag, dvs. transaktioner som är helt främmande för Peter Conricus själv. Peter Conricus har inte haft någon nytta av de genomförda transaktionerna. Ingen del av de obehöriga transaktionerna har kommit honom till godo. Han har inte uppdragit åt hemtjänstpersonal eller någon annan att för hans räkning genomföra de aktuella belastningarna på kontokortet.

Den 4 september 2019 spärrades kortet av SHB, där spärrorsak angavs vara ”Spärrorsak 5 - Utsatt för bedrägeri”. Under den sex dagar långa perioden då

obehöriga transaktioner utfördes försvann ett belopp om nästan en miljon kronor från Peter Conricus bankkonto.

Det är hemtjänstpersonalen eller någon annan som obehörigen gjort de ifrågavarande uttagen och angivna belastningar på bankkortet, dvs. genomfört de obehöriga transaktionerna. Ingen annan än Peter Conricus själv och hemtjänstpersonalen har känt till PIN-koden till bankkortet.

Bankkortet hade lämnats till Frejas personal för dagligvaruinköp. Det var endast Frejas personal som hade tillgång till hans kod. Koderna till bankkortet hos SHB var en annan kod än den till bankkortet hos Nordea. Vid det aktuella tillfället lämnade hemtjänstpersonalen inte tillbaka bankkortet. Som han i efterhand förstått förhållandet var det vid aktuell tidpunkt tillfällig personal (sommarmvikarier) som tog hand om honom. Det har i efterhand också framkommit att i vart fall en av dessa sommarvikarier sjukskrev sig och inte kom tillbaka till arbetet efter den aktuella tidperioden. Vederbörande har sannolikt utnyttjat bankkortet för att införskaffa och tillägna sig diverse varor i olika butiker samt kontantuttag, såsom närmare framgår av Peter Conricus kontoutdrag.

Så fort Peter Conricus fick kännedom om att obehöriga transaktioner ägt rum polisanmälde han, med hjälp från Richard Conricus, händelsen.

Bedömningen av om Peter Conricus agerat särskilt klandervärt alternativt grovt oaktsamt ska ske subjektivt och utifrån hans situation. Peter Conricus hade inget annat val än att lämna sitt bankkort med tillhörande kod för att införskaffa mat och få hjälp med de saker han har behov av. Hänsyn måste tas till Peter Conricus sjukdom, ålder och att han haft hjälp av företaget under flera års tid. Hemtjänstpersonalen är personer han har haft särskild anledning att lita på. Utifrån en helhetsbedömning har Peter Conricus inte agerat grovt oaktsamt och än mindre särskilt klandervärt.

Peter Conricus förnekar att SHB vid minst två tillfällen försökt förmå honom att föra över pengar från det kortanslutna kontot till ett annat konto. Det stämmer dock att han besökte SHB:s lokalkontor under sommaren 2019.

Peter Conricus är av uppfattningen att bedömningen om hans agerande varit grovt oaktsamt och/eller särskilt klandervärt ska göras utifrån oaktsamhet i fråga om att skydda sin personliga behörighetsfunktion, det vill säga PIN-koden, eller att inte iaktta sina skyldigheter enligt bankkortavtalet med SHB. Hur stort belopp som vid det aktuella tillfället fanns på Peter Conricus konto är därför inte av relevans för oaktsamhetsbedömningen. Dessutom saknas det ett orsakssamband mellan att Peter Conricus konto innehållit ett större belopp och att de obehöriga transaktionerna kunnat vidtas. De obehöriga transaktionerna har kunnat genomföras på grund av att Peter Conricus lämnat ut sin personliga behörighetsfunktion. Under alla förhållanden visar inte balansen på Peter Conricus konto att han agerat grovt oaktsamt eller särskilt klandervärt.

SHB är därför gentemot Peter Conricus ansvarig för förlusten.

SHB

Händelseförlopp

Peter Conricus blev kund i SHB den 18 juni 2019 och fick då ett kontokort med tillhörande kort och PIN-kod. Den 25 och 27 juni 2019 sattes det in stora belopp på det kortanslutna kontot. När Peter Conricus sedan besökte sitt lokala bankkontor försökte SHB vid minst två tillfällen förmå honom att föra över pengarna från det kortanslutna kontot till ett sparkonto. Han valde, trots bankens uppmaning, ändå att ha kvar pengarna.

Peter Conricus lämnade vid något tillfälle därefter frivilligt över sitt kontokort och PIN-kod till Frejas hemtjänstpersonal eller annan. Mellan den 30 augusti och

4 september 2019 genomfördes det en rad transaktioner med kontokortet. Det gjordes bl.a. inköp hos en pantbank och en smyckesbutik. Den 4 september 2019 spärrade SHB kontokortet till följd av transaktionerna.

SHB försökte efter den 4 september 2019 att kontakta Peter Conricus och informera om transaktionerna, men fick inte tag i honom. SHB valde då att kontakta Peter Conricus fullmaktstagare Richard Conricus. Den 19 september 2019 polisanmälde Peter Conricus stölden av sitt kontokort.

Peter Conricus reklamerade ovan nämnda transaktioner till SHB den 2 oktober 2019. I reklamationen angav Peter Conricus att han hade gett sitt kontokort och PIN-kod till hemtjänsten. SHB avslag reklamationen. Peter Conricus valde då att klaga hos Allmänna Reklamationsnämnden (ARN). ARN valde att inte pröva ärendet med hänvisning till att ärendets karaktär bättre lämpade sig för prövning i allmän domstol.

Peter Conricus har agerat särskilt klandervärt

För att Peter Conricus ska ha rätt till ersättning enligt sitt yrkande krävs att han inte har agerat på ett sätt som är att bedöma som särskilt klandervärt. Bedömningen av om hans agerande har varit särskilt klandervärt måste göras med beaktande av att ett kontokort är en stöldbegärlig värdehandling. Även om det i förevarande situation i och för sig rör sig om ett kvalificerat oaktsamhetskrav, medför det faktum att ett kontokort utgör en värdehandling ett förhållandevis långtgående krav på kontohavaren att vidta erforderliga försiktighetsåtgärder i hanteringen av sitt kort.

Det är i målet ostridigt att käranden frivilligt överlämnade både kontokort och PIN-kod till hemtjänstpersonal. Det finns också möjlighet att käranden lämnat kontokort och PIN-kod till annan. Agerandet står direkt i strid med både 5 kap. 6 § lagen om betaltjänster och SHB:s allmänna villkor.

Det krävs inte att kontohavaren frivilligt lämnar över kontokort och PIN-kod för att det ska utgöra ett särskilt klandervärt agerande. Det räcker med att käranden genom sitt handlande får anses ha varit likgiltig till risken för obehöriga transaktioner. Det är tydligt att Peter Conricus genom att utelämna kort och PIN-kod till annan har varit likgiltig inför risken för obehöriga transaktioner. Denna risk borde inte Peter Conricus ha utsatt sig för.

Det bör i detta fall också noteras att det kortanslutna kontot innehöll en ansevärd summa pengar. SHB har, som nämnts ovan, vid minst två tillfällen när Peter Conricus besökt sitt lokala bankkontor försökt förmå honom att flytta pengarna från kortkontot till ett annat konto. Peter Conricus valde ändå att ha kvar pengarna på det kortanslutna kontot. Även detta visar att han har varit likgiltig inför risken för obehöriga transaktioner.

Sammanfattningsvis har alltså Peter Conricus agerat särskilt klandervärt. Han skulle aldrig ha lämnat ut sitt kontokort med PIN-kod till hemtjänsten, särskilt med hänsyn till det ansevärda beloppet på det kortanslutna kontot. De obehöriga transaktionerna har kunnat genomföras som en direkt följd av kärandens särskilt klandervärda agerande. Hans talan ska därför ogillas.

Om Peter Conricus inte agerat särskilt klandervärt ska han i vart fall anses ha agerat grovt oaktsamt

Om tingsrätten skulle finna att Peter Conricus agerande inte är att bedöma som särskilt klandervärt ska det i vart fall betraktas som grovt oaktsamt. Eventuell ersättning ska därför reduceras med 12 000 kr av det totalt yrkade beloppet. När det gäller det grovt oaktsamma agerandet hänvisas till de omständigheter som åberopats till stöd för att Peter Conricus har agerat särskilt klandervärt.

UTREDNING

Bägge parter har åberopat skriftlig bevisning.

På Peter Conricus begäran har vittnesförhör hållits med Richard Conricus. På SHB:s begäran har vittnesförhör hållits med Özlem Erdal och Gülsüm Andic.

Richard Conricus: Han är Peter Conricus kusin. Peter är i relativt dåligt fysiskt och psykiskt skick. När Peters bror gick bort hörde Peter av sig och bad om hjälp att hantera det praktiska. Peter hade fått ett ganska ansenligt arv. Han fick fullmakt att hjälpa Peter. De öppnade ett nytt bankkonto i SHB åt Peter där han skulle ha pengarna från arvet. Tanken var alltså att Peter skulle fortsätta använda Nordeakortet i förhållande till hemtjänsten osv. SHB hade ett kontor i Hässelby där Peter bor. Han gick dit och initierade öppnandet av kontot. Sedan följde Peter med till kontoret och skrev under. Han var på kontoret 2–3 gånger. Han sade till bankpersonalen att det rörde sig om mycket pengar och att det måste gå att spärra enkelt eller att det borde finnas en gräns för hur mycket Peter kunde ta ut varje vecka. Personalen sade först att det skulle gå att ordna, men sedan ändrade de sig och sade att det inte gick. De hade bl.a. kontakt med Özlem Erdal. En dag fick han ett e-postmeddelande från Özlem Erdal där hon skrev att det hade hänt något med Peters konto och att hon behövde komma i kontakt med honom. Han ringde upp henne och hon berättade om de obehöriga transaktionerna. Det hade då gått två veckor sedan den sista transaktionen. Hon sade att hälften av Peters pengar var borta och att de hade spärrat kontokortet. De sade att de försökt få tag på Peter som inte svarat. Han ringde omedelbart Peter och frågade om han lämnat ut kontokortet till någon. Peter kunde inte riktigt svara, han skämdes nog och var väldigt stressad. Han avslutade samtalet och gjorde omedelbart en polisanmälan. Eftersom han vet att Peters gamla lumparkompis tidigare tagit pengar från Nordeakortet nämnde han det i anmälan. Det var dock bara en spekulation från hans sida. Lumparkompisen hade dock inte tillgång till SHB-kortet. Han vet inte varför han nämnde att någon kanske hade ficktjuvat kontokortet, det kan ha varit något Peter sade till honom. Några dagar senare pressade han Peter om vad som hänt och då

nämnde han att Freja Assistanstjänst hade skickat en semestervikarie som hette Helena. Hon hade fått Peters kontokort för att göra inköp av dagligvaror. Hon ville inte att Peter skulle följa med och handla. Peter fick i vart fall vissa av varorna han bett henne köpa. Den 29 eller 30 augusti 2019 började de märkliga uttagen. Såvitt han vet fick Peter aldrig tillbaka SHB-kortet från hemtjänstpersonalen. Han kontaktade Freja Assistanstjänst som var väldigt tillmötesgående. De bekräftade att de hade en sådan anställd och att hon hade sjukskrivit sig efter detta och aldrig kommit tillbaka till jobbet. Men polisen förhörde henne aldrig. Peter fick in pengar på Nordeakortet och kunde fortsätta använda det kortet.

Özlem Erdal: Hon arbetar som kundrådgivare på SHB sedan 2018. Peter Conricus kom in till kontoret för att öppna ett konto, eftersom han skulle få ett arv. De fyllde i en ansökan och sedan sattes pengarna in på kontot. Peter Conricus kom in till kontoret ibland för att göra bankärenden. Hon sade till honom att det inte var bra att ha så mycket pengar på ett transaktionskonto och att han kunde öppna ett annat konto och flytta en del av pengarna dit, men det ville han absolut inte. Vid något tillfälle blev hon kontaktad av SHB:s säkerhetsavdelning som misstänkte att det skett obehöriga transaktioner. Hon försökte kontakta Peter Conricus utan resultat och kontaktade då Richard Conricus som hade fullmakt. Hon vet inte hur det ligger till med Peter Conricus hälsa, varför han fick hjälp av sin kusin eller om han klarade av att sköta bankärenden själv.

Gülüm Andic: Hon jobbar som kundrådgivare på SHB sedan den 1 juni 2019. I början stod hon mycket i kassan och var inte med när Peter Conricus öppnade sitt konto, men hon träffade Peter när han kom in för att göra olika bankärenden. Vid i vart fall ett tillfälle informerade hon Peter Conricus om att det inte var säkert att ha så mycket pengar på ett transaktionskonto, men han ville inte flytta pengarna. Hon fick aldrig intrycket att Peter Conricus hade problem med hälsan. Hon vet inte varför han hade en fullmaktstagare.

DOMSKÄL

Av 5 a kap. 1 § lagen (2010:751) om betaltjänster följer att om det genomförts en obehörig transaktion från en kontohavares konto, ska kontohavarens betaltjänstleverantör återställa kontot till den ställning som det skulle ha haft om transaktionen inte hade genomförts, om inte annat följer av 2–6 §.

Har det genomförts obehöriga transaktioner från Peter Conricus konto?

Av 1 kap 4 § betaltjänstlagen framgår att en transaktion är obehörig om den genomförs utan samtycke från kontohavaren eller någon annan som enligt kontoavtalet är behörig att använda kontot.

Det är Peter Conricus som har bevisbördan för att de aktuella transaktionerna varit obehöriga. Beviskravet är lägre än vad som normalt gäller i tvistemål; det räcker att han gör det antagligt att transaktionerna varit obehöriga.

Det är ostridigt i målet att det under perioden 30 augusti 2019 - 4 september 2019 genomfördes ett antal transaktioner på Peter Conricus konto i SHB, till ett sammanlagt belopp om 948 264 kr. Av utredningen framgår att transaktionerna skett med användande av kontokortets chip och PIN-kod.

Peter Conricus har gjort gällande att han lämnat kontokortet och PIN-koden till hemtjänstpersonalen, att det bara var han och hemtjänstpersonalen som kände till PIN-koden och att det är någon av dessa personer, eller någon annan, som olovligen genomfört transaktionerna.

Påståendet får relativt starkt stöd av vad Richard Conricus berättat. Som SHB påpekat angav Richard Conricus visserligen i polisanmälan flera tänkbara förklaringar till de obehöriga transaktionerna; att Peter Conricus tappat kontokortet, att någon ficktjuvat kortet och att en bekant till Peter Conricus dragit pengar från kortet. Richard Conricus

har dock förklarat detta med att han hade svårt att få några raka svar av Peter Conricus som var mycket stressad av vad som hänt och att han delvis gjorde egna spekulationer i polisanmälan.

I reklamationen till SHB den 3 oktober 2019 uppgav Peter Conricus att kontokortet och PIN-koden lämnats till hemtjänstpersonalen för inköp av mat och andra förnödenheter och att någon stulit kortet.

Av de kontoutdrag som parterna åberopat framgår – enligt tingsrättens mening – att det mellan den 30 april 2019 och den 4 september 2019 skedde en förändring i konsumtionsmönstret på kontot. Från att ha använts huvudsakligen för inköp av dagligvaror användes nu kontokortet för dyra inköp på pantbank, guldsmed och märkesbutiker.

Tingsrätten anser inte att det finns någonting som tyder på att Peter Conricus själv utfört de nu aktuella transaktionerna. Istället får det anses visat i målet att det är någon bland hemtjänstpersonalen som utfört transaktionerna utan Peter Conricus samtycke.

Sammantaget anser tingsrätten att Peter Conricus gjort det antagligt att transaktionerna varit obehöriga. Vad SHB anfört om Peter Conricus förlikning med Freja föranleder ingen annan bedömning.

Har de obehöriga transaktionerna kunnat genomföras till följd av att Peter Conricus agerat särskilt klandervärt eller grovt oaktsamt?

Av 5 a kap. 3 § betaltjänstlagen följer att om obehöriga transaktioner från en kontohavares konto har kunnat genomföras till följd av att en skyldighet enligt 5 kap. 6 § samma lag åsidosatts genom grov oaktsamhet, ansvarar kontohavaren för hela beloppet. Är kontohavaren konsument, är ansvaret begränsat till högst 12 000 kronor. Har kontohavaren handlat särskilt klandervärt, ansvarar han eller hon dock för hela beloppet.

Enligt 5 kap. 6 § betaltjänstlagen är betaltjänstanvändaren skyldig att skydda de personliga behörighetsfunktioner som är knutna till betalningsinstrumentet, vid vetskap om att betalningsinstrumentet har kommit bort eller obehörigen använts snarast anmäla detta till betaltjänstleverantören samt i övrigt följa de villkor som enligt avtalet gäller för användning av betalningsinstrumentet. Med ”personliga behörighetsfunktioner” avses exempelvis en PIN-kod till ett kontokort.

Av SHB:s allmänna villkor som gällde mellan parterna framgår bl.a. att kortinnehavaren ska skydda sin personliga kod genom att inte avslöja den för någon samt göra en spärranmälan snarast efter upptäckt av förlust av kort eller misstanke om att någon obehörig fått kännedom om koden eller att kort utnyttjats obehörigt.

Det är SHB som ska visa att Peter Conricus har åsidosatt en förpliktelse som följer av betaltjänstlagen på ett grovt oaktsamt eller särskilt klandervärt sätt och att detta lett till den obehöriga transaktionen. (Prop. 2009/10:122 s. 27 f., jfr prop. 2017/18:77 s. 207.)

Det är ostridigt i målet att Peter Conricus lämnat sitt kontokort och PIN-kod till hemtjänstpersonalen. Det är därmed också klarlagt att han åsidosatt en skyldighet enligt 5 kap. 6 § betaltjänstlagen. Tingsrätten har ovan funnit att det får anses visat i målet att det är någon bland hemtjänstpersonalen som utfört de obehöriga transaktionerna. Frågan är då om transaktionerna kunnat genomföras till följd av att åsidosättandet varit särskilt klandervärt eller grovt oaktsamt.

I förarbetena till betaltjänstlagen uttalades att det för grov oaktsamhet ska vara fråga om ett markant avsteg från aktsamhetsnormen, exempelvis att någon förvarar en anteckning om sin kod tillsammans med sitt kontokort och förlorar dessa i en offentlig miljö. Rekvisetet ”särskilt klandervärt” tar sikte på kvalificerat grovt oaktsamma fall där kontohavaren agerat så klandervärt i förhållande till banken att det skulle vara stötande att banken ska behöva stå för någon del av beloppet. Det ska enligt förarbetena närmast röra sig om fall där kontohavaren genom sitt handlande får anses

ha varit likgiltig inför risken för obehöriga transaktioner. Så kan vara fallet om kontohavaren – trots villkoren – lämnar ett kontokort lättillgängligt och obevakat under en lång tid på en badstrand med mycket folk eller i ett omklädningsrum eller i en garderob på en restaurang. Ett annat exempel är att kontohavaren lämnar ifrån sig kortet på en nattklubb för löpande debiteringar under en lång tid. (Prop. 2009/10:122 s. 29 f.)

När det gäller oaktsamhetsbedömningar inom skadeståndsrätten brukar hänsyn tas till risken för skada, den sannolika skadans storlek samt möjligheterna att förekomma skadan. Ytterligare en faktor som beaktas är den handlandes möjligheter att inse risken för skada. (NJA 1996 s. 564 och Helmer m.fl., *Skadeståndsrätt*, JUNO version 10, s. 130.)

I den här typen av mål ska oaktsamhetsbedömningen i allt väsentligt göras utifrån en objektiv värdering av omständigheterna i det enskilda fallet. Att en sådan objektiv bedömning görs som utgångspunkt utesluter inte att man i vissa fall bör beakta den miljö och situation kontohavaren befunnit sig i, dennes personliga omständigheter samt möjlighet att skydda sig mot en obehörig transaktion. (Svea hovrätts dom den 23 juni 2021 i mål nr T 8893-20 samt prop. 2009/10:122 s. 27 f.).

Tingsrätten anser att följande får anses utrett i målet. Peter Conricus har vid flera tillfällen lämnat ifrån sig sitt kontokort i en annan bank med tillhörande PIN-kod till sin hemtjänstpersonal. Någon gång före den 30 augusti 2019 lämnade han istället ut sitt kontokort i SHB med tillhörande PIN-kod till en semestervikarie inom hemtjänsten. Det fanns åtminstone omkring en miljon kr på kontot. Peter Conricus fick inte tillbaka kortet från hemtjänstpersonalen.

Att lämna ut sitt kontokort med PIN-kod till en i det närmaste främmande person får allmänt anses innebära en stor risk för obehöriga transaktioner. Eftersom Peter Conricus gjort på detta sätt tidigare och sannolikt varit bekant med flera personer bland hemtjänstpersonalen skulle risken kunna anses mindre än annars. Vid det aktuella

tillfället lånade han dock ut kortet till en semestervikarie som han, som tingsrätten uppfattat det, inte varit bekant med. Agerandet har därför medfört en stor risk.

Med hänsyn till att det fanns en ansevärd summa pengar på kontot har Peter Conricus riskerat att lida stor skada vid händelse av obehöriga transaktioner.

Vidare hade det enligt tingsrättens mening inte varit alltför svårt att förekomma skadan, t.ex. genom att använda ett kontokort med lägre saldo eller lämna kontanter till hemtjänstpersonalen. Det har framkommit att Peter Conricus inte fick tillbaka kontokortet efter att han lämnade ut det någon gång före den 30 augusti 2019. Det har dock inte ens påståtts att han vidtog några åtgärder för att försöka få tillbaka kortet eller kontrollera om det användes för obehöriga transaktioner. Enligt tingsrättens mening torde det ha gått att förekomma att skadan blev så stor som den blev.

Peter Conricus är 75 år gammal och det har framkommit att han lider av diverse hälsoproblem. Detta ska beaktas vid bedömningen av hans möjligheter att inse risken för skada och skydda sig mot en obehörig transaktion. Det är dock visat att företrädare för SHB påtalat för Peter Conricus att det inte var säkert att ha så mycket pengar på ett transaktionskonto och det har inte lagts fram någon utredning som tyder på att han varit oförmögen att inse risken med detta.

Vid en samlad bedömning anser tingsrätten att Peter Conricus agerat på ett sätt som inneburit att han närmast varit likgiltig inför risken för obehöriga transaktioner. Tingsrätten kommer därför fram till att agerandet varit särskilt klandervärt. Käromålet ska därför ogillas.

Rättegångskostnader

Vid denna utgång ska Peter Conricus ersätta SHB:s rättegångskostnader. SHB har begärt ersättning med 375 000 kr avseende ombudsarvode. Peter Conricus har inte vitsordat något belopp.

Av SHB:s kostnadsräkning framgår inte tidsåtgången för ombudets arbete och arbetsredogörelsen är kortfattad. Detta medför svårigheter att bedöma skäligheten av ersättningsanspråket. Peter Conricus har begärt ersättning med bl.a. 134 000 kr avseende ombudsarvode. Hans ombud har utfört sitt uppdrag på ett omsorgsfullt sätt. Enligt tingsrättens mening är det av SHB yrkade beloppet för högt med hänsyn till målets beskaffenhet, omfattning och utredning.

Vid en samlad bedömning finner tingsrätten att SHB får anses väl tillgodosett med ersättning om 250 000 kr avseende ombudsarvode. Att ränta utgår på ersättning för rättegångskostnader följer av lag.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 1 (TR-02)

Ett överklagande, adresserat till Svea hovrätt, ska ha kommit in till tingsrätten senast den 25 april 2022. Det krävs prövningstillstånd för att hovrätten ska pröva målet.

Johan Lindgren

Hur man överklagar

Dom i tvistemål, tingsrätt

TR-02

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandet har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv tingsrättens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att hovrätten ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.

Det är inte säkert att du kan lägga fram nya bevis. Vill du göra det ska du förklara varför du inte lagt fram bevisen tidigare.

Vill du ha nya förhör med någon som redan förhörts eller en ny syn (till exempel besök på en plats), ska du berätta det och förklara varför.

Tala också om ifall du vill att motparten ska komma personligen vid en huvudförhandling.

4. Lämna namn och personnummer eller organisationsnummer.
Lämna aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till tingsrätten. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Tingsrätten kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar tingsrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till hovrätten.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även hovrätten skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i hovrätten

När överklagandet kommer in till hovrätten tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Hovrätten ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att tingsrätten dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om tingsrätten har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med tingsrätten om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.

Hur man överklagar hovrättens avgörande

Den som vill överklaga hovrättens avgörande ska göra det genom att skriva till Högsta domstolen. Överklagandet ska dock skickas eller lämnas till hovrätten.

Senaste tid för att överklaga

Överklagandet ska ha kommit in till hovrätten senast den dag som anges i slutet av hovrättens avgörande.

Beslut om häktning, restriktioner enligt 24 kap. 5 a § rättegångsbalken eller reseförbud får överklagas utan tidsbegränsning.

Om överklagandet har kommit in i rätt tid, skickar hovrätten överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Högsta domstolen.

Prövningstillstånd i Högsta domstolen

Det krävs prövningstillstånd för att Högsta domstolen ska pröva ett överklagande. Högsta domstolen får meddela prövningstillstånd endast om

1. det är av vikt för ledning av rättstillämpningen att överklagandet prövas av Högsta domstolen eller om
2. det finns synnerliga skäl till sådan prövning, så som att det finns grund för resning, att domvillan förekommit eller att målets utgång i hovrätten uppenbarligen beror på grovt förbiseende eller grovt misstag.

Överklagandets innehåll

Överklagandet ska innehålla uppgifter om

1. klagandens namn, adress och telefonnummer,
2. det avgörande som överklagas (hovrättens namn och avdelning samt dag för avgörandet och målnummer),
3. den ändring i avgörandet som klaganden begär,
4. de skäl som klaganden vill ange för att avgörandet ska ändras,
5. de skäl som klaganden vill ange för att prövningstillstånd ska meddelas, samt
6. de bevis som klaganden åberopar och vad som ska bevisas med varje bevis.

Förenklad delgivning

Om målet överklagas kan Högsta domstolen använda förenklad delgivning vid utskick av handlingar i målet, under förutsättning att mottagaren där eller i någon tidigare instans har fått information om sådan delgivning.

Mer information

För information om rättegången i Högsta domstolen, se www.hogstodomstolen.se